

ГЛАВА ПЕРША

Тривога набридливо тремтіла в його душі, наче марево над розпеченою дорогою попереду. Намагаючись позбавитися її, Іван Баранич, молодий водій військового пікапа, струснув темним від вологи чубом, який блискучою змійкою виповзав з-під каски на спітніле чоло. Цим оселедцем і охайними вусами на кругловидому обличчі боєць нагадував славнозвісного козака Мамая. Хіба що вуса коротші та люльки бракує. А брови нахмурив так само, як і легендарний козак, бо дивний неспокій драгував Івана настирливою комахою. Та всупереч незрозумілому хвилюванню і безперервному гуркоту, який хвилями накочувався зі сходу, Баранич наближався до епіцентру боїв. Почервонілі від недосипання очі раз у раз відривалися від сірого полотна дороги, розтрісканого й поритого вирвами від снарядів, і позирали крізь припорошене пилом скло на вицвіле під яскравим сонцем небо. Легкі хмаринки, розкидані де-не-де по його прозорій блакиті білими чудернацькими купками, завмерли й майже не рухалися, мов розніжилися та й поснули від спеки. Пробудити чи налякати їх не спромігся й страшний гуркіт над землею. Проте не хмарки приваблювали погляд бійця: Іван пильнував, чи не з'явиться десь у височині ворожий «Орлан». Почути торохтіння дрона через гул двигуна й гарматні залпи було неможливо. Бої точилися десь попереду, на околиці Спірного, проте ворог намагався тримати під вогневим контролем усі логістичні шляхи. Мовчазними свідками цього були обгорілі рештки знищеного мікроавтобуса, що чорніли при дорозі, немов скелет якогось чудовиська. Дрони, що коригували артилерію, ставали передвісниками нового обстрілу.

Машина звернула з понівеченого асфальту на ґрунтовий пугівець. Іван нарешті полегшено відкинувся на спинку сидіння й скосив очі на товариша, що куняв поруч. «Щастить Назарові, виспитьсья», – позаздрив йому. Тепер дорога прямувала під прикриттям дерев аж до хат, дахи яких тут і там визирали крізь зелене віття. Іван більше не поглядав угору – вдивлявся у знайомі вибоїни. А що як після попередньої поїздки десь з'явився новий горбочок, який приховує фугас або міну? Бо чомусь з самого ранку муляло в душі. Тривожне передчуття стискало серце й не відпустило навіть тоді, коли він, різко розвернувшись, зупинився біля командного пункту. Крізь куряву, що здійнялася з-під коліс, вимальовувалися обриси старої хатини, вкритої покоцаним, зеленуватим від моху шифером. Цей непоказний будиночок стояв осторонь від інших осель, у затінку занедбаного саду. Від вигляду закинутого обійстя стало ще тужливіше.

«Та що це зі мною? – Іван невдоволено стенив плечима, відганяючи нав'язливу тривогу. – Невже через роковини?..»

Минуло двадцять п'ять років від того страшного дня, коли в автотроці загинули його батьки. П'ятого липня 1997 року... А через два дні, сьомого липня, йому, Івасикові, виповнилося три рочки. Відтоді наближення сумної дати викликало змішані почуття. В дитинстві напередодні відвідин цвинтаря у хлопчика всередині щось починало бриніти, перехоплюючи подих. Серце стискалося від бабусиних сліз над могилою батьків, пеленою журби огортали спогади рідних про маму. А інколи боліло від образи на неї: «Чому вона покинула мене?!» Та все ж очікування дня народження з подарунками і сюрпризами, мов приємний вітерець, розвіювало хмаринки смутку на життєрадісному обличчі хлопчика. Тож про його справжні почуття здогадатися було непросто.

З роками, коли він підріс, ті емоції немовби згасли. Правду кажуть, що немає кращого лікаря, як час. Тому Івана й непокоїв нині незрозумілий тягар на душі. І саме перед роковинами: завтра п'яте липня...

Стукіт дверей, що розчахнулися, наче від удару, та знайомий голос відволікли Івана.

– Прибув, Шкіпере! Все отримав? – на ганок вийшов командир роти Крим і, мружачись від яскравого сонця після напівтемряви приміщення, з помітним задоволенням глянув на заповнений пікап.

– Так точно. Розвантажувати чи відразу на нуль?

– Ну, швидкий!.. Ще маєш сили мотнутися до хлопців?

– Як треба, то поїду.

– Може, й поїдеш, але не туди. Рекогносцировку треба провести.

– З вами?

– Ні, не зі мною. Мав Тарас, та він навряд чи встигне машину відремонтувати... Несіть разом із Назаром «подарунки» до твого господарства й чекай наказу.

Псевдо «Шкіпер» Іван отримав на честь героя мультфільму «Мадагаскар», пінгвіна Шкіпера, бо вирізнявся серед бійців такою ж енергією і рисами визнаного всіма лідера. Мультяшний пінгвін був доволі симпатичним персонажем, та все одно псевдо спочатку не дуже подобалося Іванові. Але пізніше переконався: воно таки пасує йому з іншої причини. Він частенько доводив до ладу зброю, що залишалася після загиблих і поранених бійців роти: чистив, пошкоджену розбирав на деталі, які можна було використати згодом. Робив це залюбки, акуратно сортуючи бойове спорядження по ящиках. У його «господарстві» панував взірцевий порядок, не гірший, ніж у справжнього шкіпера бойового корабля. А нещодавно його найліпший друг Тарас із позив-

ним «Бармен» іще додав позитиву: «Недурно Шкіпером зवेशся! Під таким обстрілом вивести з оточення хлопців і не натрапити на орків – це вищий пілотаж! Як-от капітану скерувати в шторм корабель до берега, оминувши всі небезпечні скелі!» Після цих слів Баранич своїм псевдо пишався. Та й взагалі був гордий, що служив у вісімдесятці. Надто після початку повномасштабного вторгнення. Всупереч болючим втратам і виснажливій втомі від безперервних боїв, Шкіпер відчував, що нарешті знайшов своє місце в житті. Десант – це робота, гідна справжніх чоловіків!

Вони швидко розвантажили ящики та пакунки. Щойно тоді Іван з полегшенням скинув бронезилет і каску. З-під волосся, що аж злиплося від вологи, потекли, лоскочучи чоло, крапельки поту. Іван недбало змахнув їх рукою, поклав каску на сидіння автомобіля й зачинив дверцята. Потім провів долонею по припорошеній, але все ще гладенькій поверхні лендровера. Він отримав його напередодні, тож тішився новенькою машиною, мов хлопчисько. Пороху витирати не став, дізнавшись про можливий виїзд. Лише накинув на пікап маскувальну сітку, хоч автівка і стояла під розлогим горіхом, та ще й кілька зелених гілок поклав зверху. Назар, буркнувши: «Піду гляну, що там у Тараса», – зник за хатою. Іван прислухався. Канопада на протилежному кінці села стихла. Мабуть, ворог відкотився, щоб зібратися з силами і згодом знов оскаженіло кинутися на наші позиції. А втім, і це короткочасне затишшя тішило.

Тіло ажломило від втоми. І чомусь знову накотився неспокій. «Певно, не виспався... – вирішив Іван. – Але йти спати до хати нема сенсу. Чекатиму наказу біля машини. Добре, що стало тихіше...» Він розстелив каремат в тіні неподалік від пікапа й блаженно розтягнувся на ньому.

Сонце ледь котилося в бік заходу, ніби втікаючи від поодиноких вибухів. Здійнявся легкий вітерець. Трохи розвіявши спе-

ку, він бавився з листям і щось лагідно шепотів старому горіхові. Потім зірвався й полинув догори, розгойдуючи верхів'я дерев. Його грайливі подихи нарешті досягли безмежної блакиті й розбурхали заспані хмаринки – вони знехотя попливли до небокраю, що ховався, наче в тумані, в сизому димі пожеж. Одна з хмарин, рухаючись, поступово змінювала обриси й стала дедалі подібнішою на корабель. Білий вітрильник... Іван спостерігав за ним крізь зелене мереживо. Повіки поволі прикривали втомлені очі...

***

... – Поглянь, Івасику, яка хмарка! – двоюрідна сестра Іринка вказувала пальчиком на небо. – На корабель схожа.

– Де? Який корабель? – маленький хлопчик, піднявши догори личко, зачудовано розглядав кучеряві хмаринки, що наздоганяли одна одну, весь час перетворюючись у химерних істот. Це він – непосидючий Івасик.

– Такий, як тобі мама в книжці показувала. З вітрилами! Онде!

Нарешті серед білих баранців Івасик побачив щось схоже на вітрильник і радісно розсміявся:

– Мамо! Там корабель! Я бачу!

– То покажи й мені! – почувся позаду знайомий голос.

Обернувся. Погляд ковзнув по квітчастій сукні догори й зазмер на вродливому усміхненому обличчі. Такому рідному й зовсім молодому...

– Матусю... – прошепотів Іван.

***

Прокинувся від гучних вибухів. Серце калатало, але не через обстріл, що почався з новою силою й начебто наблизився до командно-спостережного пункту.

Уперше за багато років Іванові наснилася мама. Він не пам'ятав її обличчя, знав лише з фотографій, адже був надто малим, коли її не стало. І раптом побачив не ту, застиглу на світлинах, жінку, про яку йому лише розповідали, а справжню, живу маму. З милою усмішкою та очима, що випромінювали тепло й любов до сина. Він встиг відчувати її у невловимій дрімотній миттєвості – і це неабияк збентежило й спонукало до нових спогадів. Короткий сон ніби зачепив натягнуту ниточку пам'яті, й вона розірвалася – а з неї дрібними кораликами покотилися спомини, що їх досі старанно приховували свідомість і час.

Іван лежав не рухаючись, аби не сполохати ті несподівані картини, які виривалися з глибин розтривоженої пам'яті.

***

...Він, зовсім маленький, сидить на руках у тітки Оксани, маминої сестри і своєї хресної. Лице тітоньки опухло, а очі її раз у раз затягувалися пеленою сліз. Так ставалося щоразу, коли погляд жінки зупинявся на похресникові. «Мабуть, тітоньку хтось образив», – подумав Івасик і, простеживши за заплаканими очима, побачив дивне ложе, в якому немовби спала його мама. А поряд – так само нерухомо – лежав тато.

– Мамо! – покликав хлопчик.

Але мама не відгукнулася. Не здригнулися у відповідь її вії, а уста зціпило печаттю умиротворення та вічного мовчання. Івасик тоді ще не тямив цього. Лише здивувало, що після його вигуку заголосила бабуся, а щоки тітки Оксани зарясніли слізьми. І це Івасикові зовсім не сподобалося.

– Нема більше твоєї мами. Господь забрав її до себе, – схлипнула одна з жінок, та її роздратовано перервав хтось із чоловіків:

– Не треба при дитині! Заспокойтеся!